

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять з дисципліни
«Національна економіка та державне управління»
для здобувачів ступеня вищої освіти «доктор філософії» галузі знань 28
«Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне
управління та адміністрування»»**

**Тернопіль
ЗУНУ
2022**

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Національна економіка та державне управління» для здобувачів ступеня вищої освіти «доктор філософії» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю: 281 «Публічне управління та адміністрування» /Укладач Мельник А.Ф. – Тернопіль :ЗУНУ, 2022. – 41 с.

Укладач: **Мельник Алла Федорівна** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ

Рецензенти:

Монастирський Григорій Леонардович- доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ

Брич Василь Ярославович – доктор економічних наук, професор, директор ННІ інноватики, природокористування та інфраструктури ЗУНУ

Відповідальний за випуск:

Шкільняк Михайло Михайлович - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу протокол №_4__ від _05.04. 2022р.

ЗМІСТ

Вступ

1. Плани практичних занять з дисципліни. Зміст практичних занять.
2. Управлінські ситуації та практичні завдання з дисципліни. Методичні рекомендації до їх виконання.
3. Тестові завдання
4. Список рекомендованих літературних джерел.

ВСТУП

Навчальним планом підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» передбачено проведення практичних занять з дисципліни «Публічне управління та адміністрування».

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у здобувачів, що навчаються на ОНП «Публічне управління та адміністрування», практичні навички проведення наукового дослідження та подання його результатів при виконанні дисертацій та завдань у сфері професійної діяльності, при виконанні завдань навчального плану з дисциплін професійної підготовки, при підготовці звіту по науково-педагогічній практиці, при виконанні завдань під час міждисциплінарного тренінгу, при підготовці наукових публікацій та робіт в рамках держбюджетних та госпдоговірних тем.

При проведенні практичних занять реалізуються такі форми навчального процесу:

- усне опитування аспірантів з проблем, які виносяться на обговорення;
- заслуховування і обговорення підготовлених здобувачами реферативних повідомлень та есе;
- виконання контрольних тестових завдань;
- програмований контроль знань аспірантів;
- виконання практичних завдань і управлінських ситуацій;
- виконання додаткових практичних завдань та управлінських ситуацій за індивідуальним вибором;
- проведення дискусій.

Організація проведення практичних занять з дисципліни «Публічне управління та адміністрування» та зміст передбачених практичних завдань спрямовані на : вироблення навичок застосування знань з національної економіки та державного управління нею при підготовці і захисті дисертаційної роботи, набуття вмінь організовувати і проводити наукові дослідження, оформляти та представляти результати дослідницьких процесів у сфері публічного управління та адміністрування загалом та в сфері управління економікою зокрема.

В результаті проведення практичних занять здобувачі повинні вміти:

- формулювати концептуальні підходи та цілісне бачення системи сучасного макроекономічного та регіонального аналізу розвитку національної економіки
- використовувати при проведенні наукових досліджень різні методи та прийоми , напрацьовані в методології і методиці наукових досліджень державного управління національною економікою;
- вибирати та аналізувати інформацію з різних джерел;
- оформляти та представляти результати дослідницьких процесів в сфері досліджень проблеми управління національною економікою у вигляді есе, рефератів, наукових статей, тез доповідей, доповідей, презентаційних матеріалів;
- обґрунтовувати вибір моделі державного управління національною економікою;

- застосовувати набуті знання та вміння для формування методологічного підґрунтя власних наукових досліджень ;
- використовувати знання про принципи організації творчої діяльності при виконанні завдань, передбачених навчальним планом ;
- закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

Структурно пропонована здобувачам методична розробка містить: плани практичних занять з визначенням мети, питань для обговорення, літературних джерел за темою заняття; типові практичні завдання з відповідними методичними рекомендаціями (за окремими з них) щодо їх розв'язку; список рекомендованої літератури.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1 (6 год./ 2год.)

Тема 1. Сутність та логіка функціонування національної економіки

***Мета.** Розуміння сутності та логіки функціонування національної економіки.*

Засвоєння основних теорій та концепцій функціонування національної економіки .Ідентифікація типів, моделей національних економік в світі та особливостей трансформації національної економіки в Україні..Оволодіння методиками оцінки економічного потенціалу та макроекономічних результатів функціонування національної економіки, а також її структури.

1.Обговорення питань теми:

- 1.1.Поняття національної економіки та її структурні складові
- 1.2.Теорії та наукові концепції функціонування національної економіки
- 1.3.Базисні економічні інститути функціонування національної економіки
- 1.4.Типи та моделі національної економіки у світі
- 1.5.Економічний потенціал національної економіки.
- 1.6.Інтегральні показники макроекономічних результатів функціонування національної економіки
- 1.7 Структура національної економіки в багатоманітному вимірі.
2. Дискусійне обговорення проблем трансформації національної економіки України.
3. Розв'язування задач 1,2.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2 (6 год./4 год.)

Тема 2. Інституціональні чинники, державне управління та державне регулювання національної економіки .

***Мета.** Розуміння об'єктивної необхідності та сутності державного управління та державного регулювання національної економіки. Оволодіння методами та інструментами державного управління національною економікою, методиками аналізу функціонування та розвитку національної економіки та обґрунтування вибору моделі державного управління нею.*

1. Обговорення питань теми:

- 1.1.Інституціональне середовище функціонування національної економіки
- 1.2 Сутність ринкової інфраструктури та її роль у функціонуванні національної економіки
- 1.3.Об'єктивна необхідність та сутність державного управління національною економікою
- 1.4.Усунення проблеми досягнення макроекономічного оптимуму в рамках «державна – приватний сектор» (природні монополії)
- 1.5 Особливості управління секторами національної економіки. Державний сектор національної економіки і специфіка державного управління

- 1.6. Державне регулювання як складова державного управління національною економікою: проблема вибору моделі.
2. Дискусійне обговорення проблем змістовного наповнення державного управління та державного регулювання функціонування і розвитку національної економіки на сучасному етапі та імплементації методів, інструментарію в практику управлінської діяльності стосовно окремих секторів і сфер економіки.
3. Розв'язування задач 3,4.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3 (8 год./ 4 год.)

Тема 3. Механізми реалізації складових економічної політики в процесі державного управління національною економікою

***Мета.** Засвоєння положень щодо механізмів реалізації економічної політики в процесі державного управління. Оволодіння методиками прогнозування, макроекономічного планування, розроблення стратегії розвитку національної економіки і її складових, методами та інструментами застосування механізмів реалізації основних компонент економічної політики держави в процесі державного управління.*

1. Обговорення питань теми:

- 1.1. Механізм прогнозування, програмування, макроекономічного планування та стратегування національної економіки
- 1.2. Механізм реалізації політики економічного зростання :моделі економічного зростання
- 1.3. Антикризове управління в системі механізмів державного управління національною економікою
- 1.4. Фінансово-бюджетне регулювання розвитку національної економіки
- 1.5. Грошово-кредитне регулювання функціонування та розвитку національної економіки
- 1.6. Механізм реалізації структурної політики в процесі державного управління національною економікою
- 1.7. Механізм реалізації конкурентної політики
- 1.8. Державна підтримка підприємництва .Державна регуляторна політика
- 1.9. Механізм реалізації зовнішньо -економічної політики держави.
- 1.10. Механізм державного управління розвитком територій.
2. Дискусійне обговорення проблем за темою та представлення власного бачення напрямів удосконалення механізмів реалізації складових економічної політики держави в процесі державного управління з врахуванням специфіки дисертаційного дослідження.
3. Підготовка есе та представлення результатів дослідження за обраним напрямом.
4. Розв'язування задач 5,6.

УПРАВЛІНСЬКІ СИТУАЦІЇ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Завдання 1

Розрахуйте основні індикатори стану економічної безпеки країни t-ому році, використавши дані табл.1.1. Порівняйте розрахункові дані з пороговими значеннями (табл.1.2). На основі отриманих розрахунків, зробіть висновки про рівень економічної безпеки за окремими її складовими елементами. Визначте інтегральний показник економічної безпеки.

Таблиця 1.1.

Дані для розрахунку індикаторів економічної безпеки країни(цифри умовні)

№	Назва показника	Одиниця виміру	Значення
1.	ВВП на одну особу в країні	тис.дол.	6,92
2.	ВВП на одну особу в країнах ЄС	тис.дол.	27,87
3.	Валове нагромадження основного капіталу у ВВП	млрд.грн.	258,2
4.	Сальдо поточного рахунку платіжного балансу країни	млрд.грн.	- 63,5
5.	Наявні доходи сектору загальнодержавного управління	млрд.грн.	194,4
6.	Наявні доходи секторів економіки	млрд.грн.	916,9
7.	"Тіньовий" сектор економіки	млрд.грн.	438,2
8.	Зовнішні запозичення для покриття дефіциту держбюджету	млрд.грн.	132,7
9.	Грошова маса в обігу (грошовий агрегат М3)	млрд.грн.	514,7
10.	Грошовий агрегат М2	млрд.грн.	360,0
11.	Обсяг готівки в обороті М0	млрд.грн.	154,7
12.	Рівень інфляції	%	122,2
13.	Відсоткові ставки за кредитами	%	21,6
14.	Державний борг країни, всього	млрд.грн.	130,8
15.	в т.ч зовнішній	млрд.грн.	76,1
16.	Обсяги кредитування банками реального сектору економіки	млрд.грн.	733,9
17.	Обсяги реалізації товарів імпортного виробництва, всього	млрд.грн.	142,7
18.	в т.ч. продовольчої групи	млрд.грн.	16,7
19.	Обсяги інвестування в основний капітал	млрд.грн.	233,0
20.	Вартість основних фондів	млрд.грн.	250,2
21.	Потреба в енергоресурсах за балансом паливно-енергетичних ресурсів	млрд. кг ум. палива	825,0
22.	Забезпечення власними енергоресурсами	млрд. кг ум. палива	148,5
23.	Видатки з державного бюджету на науково-технічні розробки	млрд.грн.	336,9
24.	Питома вага підприємств, що впроваджують інновації	%	10,9
25.	Чисельність населення з доходами нижче 75%	млн. осіб	14,7
26.	Чисельність населення з доходами нижче прожиткового мінімуму	млн. осіб	9,8
27.	Витрати населення на харчування (продовольчі товари)	млрд. грн	440,2
28.	Прожитковий мінімум	грн.	626
29.	Індекс номінальних доходів населення	%	133,7
30.	Житловий фонд країни	млн. кв. м	1066,6
31.	Середня тривалість життя	років	68,3
32.	Народжуваність	тис. осіб	510,6
33.	Смертність	тис. осіб	754,5
34.	Чисельність непрацездатного населення	млн. осіб	16,8
	Фактичне споживання продуктів харчування на одну особу в рік:		
35.	М'яса і м'ясних продуктів	кг	51
36.	Молока і молочних продуктів	кг	214
37.	Яєць	штук	260
38.	Риби і рибних продуктів	кг	17,5
39.	Картоплі	кг	132
40.	Овочів і баштанних	кг	129
41.	Хліба і хлібопродуктів	кг	115
42.	Фруктів, ягід	кг	44
43.	Виробництво зерна	млн. тонн	53,3
44.	Виробництво продукції галузями обробної промисловості	млрд.грн	751,6

45.	Матеріальні затрати на виробництво промислової продукції	млрд.грн	673,0
46.	Рентабельність виробництва	%	5,4
47.	Зношеність основних фондів в промисловості	%	65,2
	Узагальнюючі дані для розрахунків:		
48.	<i>ВВП</i>	млрд.грн.	948,1
49.	<i>Чисельність населення</i>	тис. осіб	46195
50.	<i>Чисельність працездатного населення</i>	тис. осіб	24922
51.	<i>Чисельність безробітних</i>	тис. осіб	1425
52.	<i>Доходи населення</i>	млрд.грн.	856,6
53.	<i>Витрати населення</i>	млрд.грн.	786,8
54.	<i>Середньомісячна заробітна плата</i>	грн	1806
55.	<i>Доходи зведеного державного бюджету</i>	млрд.грн.	297,9
56.	<i>Видатки зведеного державного бюджету</i>	млрд.грн.	312,0
57.	<i>Експорт товарів</i>	млрд.грн	444,9
58.	<i>Імпорт товарів</i>	млрд.грн	521,4
59.	<i>Обсяг роздрібного товарообороту</i>	млрд.грн	246,9
60.	<i>Обсяги іноземних інвестицій</i>	млрд.грн	296,4
61.	<i>Обсяг виробництва промислової продукції</i>	млрд.грн	779,1
62.	<i>Індекс споживчих цін</i>	%	128,6

Таблиця 1.2.

Розрахунок основних індикаторів економічної безпеки

Індикатор, одиниця виміру	Порогове значення	Розрахунок	Висновок
Макроекономічна безпека			
Рівень «тінізації» економіки, % до ВВП	не більше 30		
Відношення обсягу ВВП на особу до середнього значення у країнах ЄС, %	не менше 75		
Валове нагромадження основного капіталу, % до ВВП	не менше 25		
Відношення сальдо платіжного балансу України до ВВП, %	-1 - +1		
Частка сектору загальнодержавного управління в наявних доходах, %	не більше 20		
Фінансова безпека			
Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, %	не більше 30		
Відношення дефіциту, профіциту державного бюджету до ВВП, %	не більше 4		
Покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, %	не більше 30		
Відношення обсягу грошового агрегату М3 до ВВП (рівень монетизації), %	не більше 50		
Відношення ВВП до обсягу грошового агрегату М2 (швидкість обігу), кількість обертів	не більше 2		
Обсяг готівки, % до ВВП	не більше 4		
Рівень інфляції (до грудня попереднього року), %	не більше 107		
Рівень середньої процентної ставки кредитів комерційних банків відносно інфляції, %	не більше 5		
Відношення загального обсягу державного боргу до ВВП, %	не більше 55		
Відношення загального обсягу зовнішнього боргу до ВВП, %	не більше 25		
Відношення обсягу внутрішнього боргу до ВВП, %	не більше 30		
Зовнішньоекономічна безпека			
Частка імпорту у внутрішньому споживанні держави, %	не більше 30		
Частка імпорту продовольства у внутрішньому споживанні держави, %	не більше 25		
Відношення обсягу експорту до ВВП, %	не більше 50		
Відношення обсягу імпорту до ВВП, %	не більше 50		
Інвестиційна безпека			
Ступінь зношення основних засобів, %	не більше 35		
Відношення обсягів інвестицій в основний капітал до ВВП, %	не менше 25		
Частка прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій, %	від 20 до 30		
Науково-технологічна безпека			
Питома вага видатків державного бюджету на науку у ВВП, %	не менше 1,7-		
Частка підприємств, що впроваджують інновації, в загальній кількості промислових підприємств, %	не менше 50		

Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції, %	не менше 5		
Енергетична безпека			
Енергоємність ВВП, кг умовного палива/грн.	0,2-0,5		
Ступінь забезпечення паливно-енергетичними ресурсами, %	не менше 100		
Частка власних джерел у балансі паливно-енергетичних ресурсів держави, %	не менше 50		
Частка домінуючого паливного ресурсу у споживанні паливно-енергетичних ресурсів, %	не більше 30		
Частка імпорту палива з однієї країни (компанії) в загальному його обсязі, %	не більше 30		
Соціальна безпека			
Частка населення із сукупними витратами, які нижче 75 % медіанного рівня сукупних витрат (рівень бідності), %	не більше 25		
Частка населення із середніми сукупними витратами на одну особу на місяць, які є нижчими прожиткового мінімуму, %	не більше 40		
Відношення середньої зарплати до прожиткового мінімуму, разів	не менше 3		
Частка витрат на харчування у загальному обсязі споживчих грошових витрат, %	не більше 50		
Рівень безробіття (за методологією МОП), %	не більше 10		
Наявність житлового фонду в середньому на одну особу, м ²	не менше 25		
Демографічне навантаження непрацездатного населення на працездатне, %	не більше 60		
Очікувана тривалість життя при народженні, років	не менше 70		
Продовольча безпека			
Споживання м'яса та м'ясопродуктів (за рік/особа), кг	не менше 83		
Споживання молока та молочних продуктів (за рік/особа), кг	не менше 380		
Споживання риби та рибопродуктів (за рік/особа), кг	не менше 20		
Споживання овочів та баштанних (за рік/особа), кг	не менше 161		
Споживання фруктів, ягід, горіхів та винограду (без переробки на вино) (за рік/особа), кг	не менше 90		
Споживання хлібу та хлібопродуктів (за рік/особа), кг	не менше 101		
Виробництво зерна на одну особу за рік, тонн	не менше 0,8		
Виробнича безпека			
Частка у промисловому виробництві обробної промисловості, %	не менше 70		
Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, %	не менше 5		
Ступінь зносу основних засобів промисловості, %	не більше 35		

Завдання 2

Розрахуйте основні показники, які характеризують економічний потенціал країни, використовуючи дані таблиці 2.1(цифри умовні). Дайте оцінку стану економічного потенціалу країни. Розрахункові дані занесіть в табл. 2.2.

Таблиця 2.1.

№	Показники	Одиниці виміру	Дані для розрахунку
1.	Природно ресурсний потенціал		
1.1.	Земельний фонд країни (територія країни)	тис. кв.м	603,5
1.2.	з нього - сільськогосподарські угіддя	тис. кв.м	423,0
1.3.	в т.ч. орні землі	тис. кв.м	332,6
1.4.	- ліси	тис. кв.м	103,8
2.	Водні ресурси	млн. куб.м	209,8
2.1	з них - місцевий річковий стік	млн. куб.м	52,4
2.2	- підземні води	млн. куб.м	7,0
3.	Трудовий потенціал		
3.1.	Чисельність населення	тис.осіб	46190
3.2.	Чисельність працездатного населення	тис.осіб	28910
3.3.	Чисельність зайнятих	тис.осіб	19180
3.4.	Чисельність безробітних	тис.осіб	1718
3.5	Економічно активне населення	тис.осіб	20741

4.	Виробничо-технологічний потенціал		
4.1	Вартість основних виробничих фондів	млрд.грн.	250,0
4.2	Випуск промислової продукції	млрд.грн.	770,5
4.3	Випуск сільськогосподарської продукції	млрд.грн.	104,3
4.4	Продукція будівництва	млрд.грн.	48,0
4.5	Оборот роздрібною торгівлі	млрд.грн.	246,9
5.	Науковий потенціал		
5.1	Обсяги фінансування НДР	млрд.грн.	6,2
5.2	в т.ч. з державного бюджету	млрд.грн.	1,1
5.3	Обсяги виконаних науково-дослідних робіт	млрд.грн.	44,6
5.4	Чисельність наукових працівників	тис. осіб	100,2
6.	Інвестиційний потенціал		
6.1	Обсяг інвестицій в основний капітал	млрд.грн.	238,5
6.2	Обсяги інвестицій з державного бюджету	млрд.грн.	6,1
	<i>Додаткові показники для розрахунків</i>		
7	ВВП	млрд.грн.	948,1
8	Випуск товарів і послуг	млрд.грн.	2082,7
9	Матеріальні затрати на виробництво товарів і послуг	млрд.грн.	1134,6
10	Оплата праці найманих працівників	млрд.грн.	465,5
11	Доходи державного бюджету	млрд.грн.	312,0
12	Витрати державного бюджету	млрд.грн.	444,9
13	Кінцеве поточне споживання (державне і особисте)	млрд.грн.	752,5

Таблиця 2.2

Розрахунок показників стану економічного потенціалу

	РОЗРАХУВАТИ	Одиниці виміру	Значення показника
1	Залученість земель у сільськогосподарський оборот	%	
2	Частка с/г угідь в земельному фонді	%	
3	Забезпечення населення сільськогосподарськими угіддями	кв.м	
4	Частка земель, покрита лісами	%	
5	Забезпечення населення водами річкового стоку	куб.м	
6	Забезпечення населення підземними водами	куб.м	
7	Частка працездатного населення в загальній чисельності	%	
8	Рівень зайнятості	%	
9	Рівень безробітних	%	
10	Частка економічно активного населення в заг. кількості	%	
11	Щільність населення	осіб/кв.м	
12	Фондовіддача основних виробничих фондів	грн.	
13	Фондомісткість	грн.	
14	Частка виробництва промислової продукції в загальному випуску	%	
15	Частка виробництва с/г продукції в загальному. випуску	%	
16	Частка будівництва в загальному випуску	%	
17	Частка обороту роздрібною торгівлі в загальному випуску	%	
18	Матеріаломісткість виробництва	%	
19	Частка фінансування НДР в витратах держбюджету	%	
20	Питома вага обсягу виконаних НДР у ВВП	%	
21	Частка наукових працівників в загальній чисельності зайнятих	%	
22	Інвестиції по відношенню до ВВП	%	
23	Обсяг інвестицій на особу	грн.	
24	Частка державних інвестицій в загальних обсягах інвестування	%	
25	Валові заощадження (інвестиційний потенціал)	млрд.грн.	
26	Поточний інвестиційний потенціал	%.	
27	Використаний поточний інвестиційний потенціал	%	
28	Обсяг інвестицій по відношенню до ВВП	%	
29	ВВП в розрахунку на особу	грн.	

				нозному періоді, %	послуг , %			
Сільське господарство	80,0	102	35	+4	109			
Добувна промисловість	26	101	17	-3	106			
Обробна промисловість	170	105	140	+1	110			
Виробництво та розподіл електроенергії, газу, води	30,0	102	18	-1	102			
Будівництво	22	105	12	+2				
Торгівля	45,0	106	25	+1				
Транспорт і зв'язок	50	104	18	-2				
Освіта	14	101	5	+2				
Охорона здоров'я та соціальна допомога	12	102	5	+2				
Інші види економічної діяльності	62	103	22,0	-2				
Оплата послуг фінансових посередників	-	-	3,5	-	-	-	2,5	-2,5
Всього *								

* - розрахувати

Непрямі податки на виробництво та імпорт в прогнозованому періоді за експертними оцінками складуть 35 млрд. грн., а субсидії на виробництво та імпорт в періоді – 28 млрд. грн.

Завдання 5

Використовуючи дані рахунків виробництва та товарів і послуг в СНР, здійсніть комплексний аналіз основних тенденцій національної економіки, охарактеризуйте систему оподаткування та визначте податкову місткість виробництва. Розрахуйте показники ефективності виробництва.

Вихідні дані(цифри умовні):

Таблиця 5.1

Рахунок виробництва за галузями в t-ому році (млрд. грн.)

Галузі	Ресурси Випуск товарів і послуг	Використання					
		Проміжне споживання	Додана вартість*	в т.ч.			валовий прибуток*
				Оплата праці	податки	субсидії	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Галузі, які виробляють товари	1194,4	852,1		181,4	7,4	-21,5	
- промисловість	920,9	673,0		144,1	6,4	-17,2	
- сільське господарство	156,1	90,9		14,3	0,2	-3,2	
- будівництво	117,4	88,2		23,0	0,8	-1,1	
2. Галузі, які надають послуги	877,8	359,3		288,6	135,2	-4,3	
3. Послуги фінансових посередників	-	36,5		-	-	-	
ВСЬОГО*							
Податки за винятком субсидій на продукти	123,9	-		-			-
ВВП (у ринкових цінах)*	-	-					

Таблиця 5.2

Рахунок виробництва (млрд. грн.)	
Статті	t (табл.5.1)
Ресурси	
Випуск (в ринкових цінах)	
Всього	
Проміжне споживання	
Використання	
<i>Валова додана вартість</i>	
Всього	
Споживання основного капіталу	-87,9
<i>Чиста додана вартість</i>	

Таблиця 5.3

Рахунок товарів і послуг в СНР (млрд. грн.)	
Статті	t
Випуск (в ринк.цінах)	
Імпорт товарів і послуг	-521,5
Податки на продукти	142,6
Субсидії на продукти	-25,8
Всього	*
Проміжне споживання	
Кінцеві споживчі витрати	752,5
у т.ч. – <i>домашніх господарств</i>	576,6
- <i>некомерційних організацій</i>	7,6
- <i>СЗДУ</i>	168,3
Валове нагромадження основного капіталу	258,2
Зміна запасів матеріальних оборотних коштів	15,5
Придбання цінностей (за винятком вибуття)	0,4
Експорт товарів	444,9
Всього	*
Валовий внутрішній продукт	

* - розрахувати.

Довідково: Індекс інфляції в t-ому році склав – 116,2%.

Чисельність населення в досліджуваному періоді за роками складала 46,7 млн. осіб.

Завдання 6

Використовуючи дані рахунку утворення доходів в СНР, проаналізуйте структуру ВВП за факторними доходами, означте основні тенденції в розподільчих процесах, визначте структурні зрушення в розподілі доходів та дослідіть процеси формування прибутку та змішаного доходу в секторах економіки.

Таблиця 6.1

Рахунок утворення доходів (млрд. грн.)	
Статті	Дані t-го року
Ресурси	
ВВП	824,2
Використання	
Оплата праці найманих працівників	470,5
Податки на виробництво та імпорт	16,2
Субсидії на виробництво та імпорт	-23,3
<i>Валовий прибуток, змішаний дохід*</i>	
Всього	
Споживання основного капіталу	87,9
Чистий прибуток, змішаний дохід *	

Таблиця 6.2

Рахунок утворення доходів за секторами економіки (млрд.грн.)

Статті	Разом по націон. економіці	Нефінансові корпорації	Фінансові корпорації	Сектор заг. державного управління	Домашні господарства	Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства	Оплата послуг фінансових посередників
Ресурси							
Валова додана вартість	824,2	522,9	68,2	124,8	140,8	4,1	-36,5
Всього *							
Використання							
Оплата праці найманих працівників	470,5	320,8	25,8	114,7	6,4	2,7	-
Інші податки на виробництво та імпорту	16,2	12,9	0,9	0,1	1,9	0,3	-
Інші субсидії на виробництво та імпорту	-23,0	-	-	-	-0,2	-	-
<i>Валовий прибуток, змішаний дохід</i>							
Всього							
Чистий прибуток, чистий змішаний дохід	272,9	140,3	37,9	-	131,1		-36,5

* - розрахувати.

Завдання 7

На основі зроблених групою експертів оцінок відносної важливості заданих прогнозних напрямків економічного і соціального розвитку, обґрунтуйте та оберіть найбільш оптимальний, використавши при цьому відомі методи статистичної обробки даних експертного опитування.

Вихідні дані:

Таблиця 7.1

Матриця оцінок відносної важливості напрямків розвитку.

Напрями розвитку(j)	Експерти (m _i), оцінки (C _{ij})								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
А	50	80	70	70	100	65	90	60	70
Б	100	60	80	70	80	90	80	90	90
В	80	90	70	100	-	60	60	100	80
Г	80	70	-	65	80	50	-	90	100
Д	-	50	100	90	70	80	80	70	60

Таблиця 7.2

Коефіцієнти знайомства з проблемою та аргументованості відповіді експертів.

Коефіцієнти	Експерти (m _i)								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Аргументованість відповіді (К _{1а})	0,4	0,8	0,5	0,9	0,6	0,9	0,7	0,6	0,3
2. Знайомство з проблемою (К _{2з})	0,6	0,8	0,7	0,8	0,8	0,9	0,6	0,9	0,8

Методичні вказівки до виконання завдання 7

Статистична обробка даних колективних експертних оцінок здійснюється за такою групою показників:

- показники узагальненої думки групи експертів;
- показники ступеню узгодженості думок експертів;
- показники активності експертів;
- показники компетентності експертів з кожного пропонованого напрямку розвитку.

Розрахунок показників узагальненої думки здійснюється через визначення середньостатистичного значення оцінок (M_j); частоти максимально можливих оцінок 100 балів (K_{100}) та суми рангів оцінок (S_{Rj}) за j -тим напрямком.

Середнє статистичне значення оцінок j -того напрямку визначають за формулою:

$$M_j = \frac{\sum C_{ij}}{m_j}; \quad (7.1)$$

де: C_{ij} — оцінка відносної важливості (у балах), зроблена i -им експертом j -того напрямку (табл.7.1.); m_j — кількість експертів, які приймали участь в оцінці j -того напрямку.

Для обґрунтування важливості того чи іншого напрямку слід враховувати наступне: чим більше значення M_j , тим більш важливим є розвиток j -того напрямку.

Частота максимально можливих оцінок, отриманих j -тим напрямком дорівнює:

$$K_{100} = \frac{m_{100j}}{m_j} \quad (7.2)$$

де m_{100j} - це кількість максимально можливих оцінок 100 балів, отриманих j -тим напрямком.

При обґрунтуванні важливості розвитку j -того напрямку, врахувати, що K_{100} характеризує важливість розвитку з точки зору властивих йому “перших місць” і розглядається як додатковий показник до M_j

Якщо $K_{100}=0$, то серед оцінок, отриманих j -тим напрямком, відсутня максимальна оцінка (100 балів).

Якщо $K_{100}=1$, то всі експерти оцінили даний напрям за 100-бальною шкалою, тобто $C_{ij}=100$. Важливість розвитку j -того напрямку зростає при зміні K_{100j} від 0 до 1.

Сума рангів (S_{Rj}) отриманих j -им напрямком, визначається наступним чином:

а) проводиться ранжування за спадом оцінок, поданих кожним експертом. При цьому, кожна оцінка описується числом натурального ряду. Число 1 надається максимально можливій оцінці, а n — мінімальній. Відповідні числа є рангами оцінок i -ого експерта заданим напрямком R_{ij} . Якщо серед оцінок, даних експертами є однакові, то їм призначається однаковий ранг, рівний середньому арифметичному відповідних чисел натурального ряду.

б) обчислюється сума рангів, отриманих j -тим напрямком

$$S_{Rj} = \sum_{i=1}^m R_{ij} \quad (7.3)$$

При порівнянні напрямків по S_{Rj} найбільш важливим слід вважати напрям, який характеризується найменшим значенням S_{Rj} .

Дані розрахунків занести в таблицю 7.3.

Таблиця 7.3

Сума рангів, отриманих заданими напрямами розвитку

Напрямки	Експерти																		Сума рангів (S_{Rj})	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9			
	Бали	Ранги	Бали	Ранги	Бали	Ранги	Бали	Ранги	Бали	Ранги	Бали	Ранги	Бали	Ранги	Бали	Ранги	Бали	Ранги		
А																				
Б																				
В																				
Г																				
Д																				

Показники ступеня узгодженості думок експертів включають розрахунки: коефіцієнтів варіації та координації (конкордації).

Коефіцієнт варіації (V_j) оцінок даних j -му напрямку визначається за формулою:

$$V_j = \frac{\delta_j}{M_j} = \frac{\sqrt{\sum_{i=1}^{mj} (C_{ij} - M_j)^2 / m_j}}{M_j} \quad (7.4)$$

Чим менше значення V_j , тим вищий ступінь узгодженості думок експертів про відносну важливість j -того напрямку.

Коефіцієнт конкордації (W) є показником ступеня узгодженості думок експертів про відносну важливість сукупності всіх запропонованих для оцінки напрямів розвитку. Розраховується в такий спосіб:

а) Обчислюється середнє арифметичне ($\bar{S}_{Rj}$) сум рангів оцінок, отриманих всіма напрямами

$$\bar{S}_{Rj} = \frac{\sum_{j=1}^n S_{Rj}}{n} \quad (7.5)$$

де n — кількість заданих напрямків (для розрахунку використати дані таблиці 7.3)

б) обчислюється відхилення (d_j) суми рангів, отриманих j -тим напрямком ($d_j = S_{Rj} - \bar{S}_{Rj}$), та підсумовується сума квадратів різниць, як $\sum_{j=1}^n d_j^2$, за всіма напрямами;

в) підраховується показник (T_i)-зв'язаних (рівневих) рангових оцінок, даних i -тим експертом

$$T_i = \sum_{l=1}^L (t_l^3 - t_2) \quad (7.6)$$

де L — кількість груп зв'язаних рангів; T_l — кількість зв'язаних рангів в l -тій групі.

г) визначається коефіцієнт конкордації (W):

$$W = \frac{12 \sum_{j=1}^n d_j^2}{m_j^2 (n^3 - n) - m_j \sum_{i=1}^n T_i} \quad (7.7)$$

Коефіцієнт W змінюється в межах від 0 до 1 при певній узгодженості думок експертів і дорівнює 1. Зміна коефіцієнта (W) від 0 до 1 відповідає збільшенню ступеня узгодженості думок експертів. Невелике значення (W) свідчить про слабку узгодженість думок і є наслідком або відсутності спільності думок, або існуванням груп з високою узгодженістю, але протилежних за змістом і розумінням проблем.

Показник активності (K_{aej}) визначається за формулою:

$$K_{aej} = m_j / m \quad (7.8)$$

Чим більше значення K_{aej} , тим більше експертів вважає себе компетентними в оцінці j -того напрямку.

Розрахунок показників компетентності здійснюється за формулою:

$$K_{ik} = \frac{K_{ia} + K_{i3}}{2}, \quad (7.9)$$

де K_{ia} — коефіцієнт аргументованості; K_{i3} — коефіцієнт знайомства з проблемою. (Для обчислень використати дані табл. 7.2.)

З метою правильного вибору найбільш пріоритетного напрямку розвитку та його обґрунтування, необхідно скорегувати отримані експертні оцінки на коефіцієнт компетентності експертів. При цьому розрахунок M_j набере вигляду:

$$M_{j\text{скор.}} = \frac{\sum C_{ij} * K_{ik}}{m_j}, \quad (7.10)$$

Результати проведених розрахунків показників відносної важливості заданих напрямів розвитку занести в таблицю 7.4

Таблиця 7.4

Результати проведення колективних експертних оцінок

Напрямок розвитку	Показники відносної важливості j -того напрямку				Показники узгодженості думок експертів, V_j	Показник активності експертів, K_{aej}
	M_j		K_{100j}	S_{Rj}		
	Середнє статистичне	Скореговане				
А						
Б						

В											
Г											
Д											

Завдання 8

На основі виявленої лінійної залежності між обсягом виробництва і валовими викидами забруднюючих речовин в атмосферу, спрогнозуйте очікувані розміри таких викидів при заданих обсягах виробництва. Розрахуйте тісноту зв'язку між цими показниками, використавши метод парної кореляції.

Вихідні дані:

Таблиця 8.1

Динаміка виробництва і викидів забруднюючих речовин в атмосферу наведена в таблиці

	Роки									Прогноз (t+L)		
	t-8	t-7	t-6	t-5	t-4	t-3	t-2	t-1	t	t+1	t+2	t+3
Виробництво продукції млн. грн. (X)	279	275	260	256	270	294	306	301	311			
Валові викиди забруднюючих речовин (У), тонн	626	620	604	610	620	633	639	635	648			

Методичні вказівки до виконання завдання

Для обчислення параметрів лінійної залежності необхідно скористатися системою рівнянь:

$$\begin{cases} \sum y = na_0 + a_1 \sum x \\ \sum xy = a_0 \sum x + a_1 \sum x^2 \end{cases} \quad (8.1)$$

де a_0 і a_1 — параметри лінійного рівняння.

Прогнозування обсягів виробництва провести за використанням методу середніх темпів зростання.

$$\tilde{x}_{t+L} = x_t \bar{T}_3^L \quad (8.2)$$

Тіснота зв'язку між двома показниками (факторами) вимірюється через розрахунок коефіцієнта парної кореляції.

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x - \bar{x})^2}{n}} \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (y - \bar{y})^2}{n}}} \quad (8.3)$$

де $\bar{x}, \bar{y}$ — середнє значення відповідно першого і другого показника; n — кількість спостережень за роками.

Якщо $r_{xy} = 0$, то значення x та y незалежні; $|r_{xy}| < 0,5$, зв'язок між показниками слабкий; $0,5 \leq |r_{xy}| \leq 0,8$, зв'язок між показниками сильний; $|r_{xy}| = 1$, зв'язок є функціональним і залежність набуває вигляду лінійної функції.

Завдання 9

На основі аналізу динаміки споживання продовольчих товарів, їхнього виробництва та рівнів доходів населення, побудуйте багатofакторну прогнозну модель попиту на них.

Вихідні дані:

Динаміка платоспроможного попиту на м'ясопродукти

Таблиця 9.1

Роки	Споживання на одну особу, (Y_M) (кг.)	Виробництво на одну особу, (x_1) (кг.)	Доходи (номінальна заробітна плата) на одну особу, грн. (x_2)
t-8	42	57	134
t-7	35	53	189
t-6	34	49	237
t-5	35	42	308
t-4	33	43	388
t-3	30	41	553
t-2	31	40	725
t-1	38	42	942
t	40	43	1315

Методичні вказівки до виконання завдання 9

Для дослідження динаміки формування і розвитку попиту населення, їхніх залежностей застосуйте методи кореляційного і регресійного аналізу. В даному випадку економіко - статистична модель попиту будується у вигляді певного рівня множинної регресії, в якому в якості функції виступає попит, а в якості незалежних змінних величин - фактори, які визначають його рівень і динаміку.

Для лінійного зв'язку між попитом і вибраними факторами в якості статистичної моделі використати лінійне рівняння множинної регресії:

$$\hat{Y} = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3, \quad (9.1)$$

де $\hat{Y}$ - попит на даний товар або групу товарів; x_1, x_2, x_3 - фактори, включені в модель; $a_0, a_1, a_2, a_3...$ - параметри моделі.

Для визначення параметрів рівняння використати метод найменших квадратів. Система нормальних рівнянь має вигляд:

$$(9.2) \quad \begin{cases} \Sigma y = na_0 + a_1\Sigma x_1 + a_2\Sigma x_2 \\ \Sigma yx_1 = a_0 \Sigma x_1 + a_1\Sigma x_1^2 + a_2\Sigma x_1 x_2 \\ \Sigma yx_2 = a_0 \Sigma x_2 + a_1\Sigma x_1 x_2 + a_2\Sigma x_2^2 \end{cases}$$

Для характеристики ступеню тісноти зв'язку між факторами визначити коефіцієнти парної лінійної кореляції ($r_{x_1x_1}, r_{y_1x_2}, r_{x_1x_2}$) і множинний коефіцієнт кореляції ($R_{y_1x_2}$).

$$(9.3) \quad \begin{aligned} r_{yx_1} &= \frac{\overline{yx_1} - \bar{x}_1 \cdot \bar{y}}{\sigma_{x_1} \cdot \sigma_y}, & r_{yx_2} &= \frac{\overline{yx_2} - \bar{x}_2 \cdot \bar{y}}{\sigma_{x_2} \cdot \sigma_y}, \\ r_{x_1x_2} &= \frac{\overline{x_1x_2} - \bar{x}_1 \cdot \bar{x}_2}{\sigma_{x_1} \cdot \sigma_{x_2}} \end{aligned}$$

де

$$\sigma_{x_1} = \sqrt{\frac{\Sigma x_1^2}{n} - (\bar{x}_1)^2}, \quad \sigma_{x_2} = \sqrt{\frac{\Sigma x_2^2}{n} - (\bar{x}_2)^2}, \quad \sigma_y = \sqrt{\frac{\Sigma y^2}{n} - (\bar{y})^2}$$

Множинний коефіцієнт кореляції визначається за наступною формулою

$$R_{yx1x2} = \sqrt{\frac{r_{yx1}^2 + r_{yx2}^2 - 2r_{yx1} \cdot r_{yx2} \cdot r_{x1x2}}{1 - r_{x1x2}^2}} \quad (9.4)$$

Ланцюгові коефіцієнти еластичності попиту (ε_{yx1} , ε_{yx2} , ε_{yx3}) визначити за формулами

$$\varepsilon_{yx1} = a_1 \frac{\bar{x}_1}{\bar{y}}, \quad \varepsilon_{yx2} = a_2 \frac{\bar{x}_2}{\bar{y}} \quad (9.5)$$

Дані занесіть в розрахункову таблицю 9.2 .

Таблиця 9.2

Роки	У	x_1	x_2	yx_1	yx_2	x_1^2	x_2^2	y^2	x_1x_2	Y_x
Σ										
Середні значення										

Рівняння лінійної двофакторної регресії прийме вигляд

$$Y_x = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 \quad (9.6)$$

Завдання 10

Розрахуйте ефективність структурних зрушень в національній економіці та визначіть коефіцієнти галузевої еластичності зростання.

Вихідні дані відображені в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Показники	Роки			
	t-3	t-2	t-1	t
Валовий випуск продукції (послуг, робіт), млрд. грн.	995,6	1182,2	1565,1	2072,2
в т.ч. добувна промисловість	41,1	46,1	57,6	91,6
переробна промисловість	399,0	456,7	588,2	751,6
виробництво та розподілення електроенергії, газу і води	36,7	47,3	60,9	77,7
сільське господарство	94,8	98,4	113,1	156,1
будівництво	45,9	64,1	94,3	117,4
торгівля	99,7	122,4	173,1	240,1
транспорт і зв'язок	91,2	107,7	135,1	172,3
освіта	29,5	36,2	46,1	62,2
охорона здоров'я	22,9	28,3	35,9	45,9
інші види	134,8	174,9	260,7	357,4

Завдання 11

Розрахуйте потребу в державних капітальних вкладеннях на розвиток національної економіки. Запропонуйте механізми розширення джерел фінансування введення об'єктів соціальної інфраструктури та стимулювання інвестиційної діяльності.

Вихідні дані:

1. Розрахунок потреби в централізованих капітальних вкладеннях на розвиток соціальної інфраструктури (СІ) провести за даними таблиці.

Об'єкти СІ	Загальна потреба в введенні об'єктів СІ	Наявна мережа об'єктів СІ	Норматив капітальні вкладення на введення одиниці об'єкту СІ, грн.	Питома вага державних кап. вкладень в загальному обсязі, %
1. Загальноосвітні школи, тис. учн. місць	1050	9910	4520,0	79,0
2. Заклади охорони здоров'я, тис. лік. ліжок	2410	2290	8665,0	85,0
3. Житлове будівництво, млн. кв.м	222	201	7340,0	18,0

2. Потреба в капітальних вкладеннях для розвитку інших об'єктів СІ складає 1860,0 млн.грн., з яких державні централізовані складуть 32%.

3. Потреба в капітальних вкладеннях для розвитку галузей матеріального виробництва складе 10260 млн.грн., з яких державні складуть 14,0%

Завдання 12

Здійсніть секвестрування видатків бюджету за квартал і визначте відсоток фактичного виконання затверджених обсягів фінансування за групами видатків.

Вихідні дані:

1. Фактичні надходження до державного бюджету за квартал склали 20240,0 млн. грн., при запланованих – 23000,0 млн. грн.

2. Планові обсяги фінансування за групами статей бюджету та критичний мінімум фінансування за квартал подані в таблиці.

Таблиця 12.1

Статті видатків бюджету	Планові (затвержені) видати бюджету, млн.грн.	Структура видатків затвердженого бюджету, %	Критичний мінімум фінансування ("захищені" статті), млн.грн	Фактичні видатки після секвестрування, млн.грн	Виконання %
1. Фінансування послуг загального призначення	5875		4700		
2. Фінансування суспільних послуг	7050		5700		
3. Фінансування послуг, пов'язаних з економічною діяльністю	3525		2200		
4. Фінансування соціальних програм	4700		4165		
5. Інші видатки	2350		1305		
Всього	23500	100,0	18070		

Завдання 13

Використовуючи дані таблиці 15.1 зробіть оцінку тендерних пропозицій учасників торгів з організації державних закупівель та визначте переможця. Запропонуйте механізми забезпечення державних потреб в продукції і послугах.

Вихідні дані:

Таблиця 15.1

Критерії оцінювання	Максимальний бал	Одиниця виміру	Значення показників за окремими пропозиціями учасників			
			Учасники			
			№1	№2	№3	№4
1. Запропонована ціна		тис.грн.	1200	1300	1150	1080
Коефіцієнти значення	k_1	коєф.				1,0
Розрахунок балів (δ)	700	бали				700
2. Відповідність технічним вимогам		%	80	70	75	65
Коефіцієнти значення	k_2	коєф.	1,0			
Розрахунок балів (δ)	100	бали	100			
3. Гарантійний термін		місяців	15	10	25	20
Коефіцієнти значення	k_3	коєф.			1,0	
Розрахунок балів (δ)	100	бали			100	
4. Досвід аналогічних поставок		к-сть	4	5	8	2
Коефіцієнти значення	k_4	коєф.			1,0	
Розрахунок балів (δ)	50	бали			50	
5. Додаткові експлуатаційні витрати		тис.грн	20	11	22	30
Коефіцієнти значення	k_5	коєф.		1,0		
Розрахунок балів (δ)	50	бали		50		
Сумарна бальна оцінка (ΣB_j)	1000	бали				

Завдання 14

З метою розроблення заходів державного регулювання ринку енергетичних ресурсів визначте потребу національної економіки в електроенергії та складіть баланс попиту і пропозиції електроенергії. Вкажіть на механізми збалансування ринку електроенергії.

Вихідні дані:

1. Споживання електроенергії галузями економіки, населенням та іншими споживачами наведено в балансі.

2. За експертними оцінками в прогнозному періоді передбачається скорочення споживання електроенергії в промисловості на 2,0%, в сільському господарстві - на 3,0 %. Зросте споживання транспортними організаціями на 2 млрд. кВт/год., в будівництві — на 2,5% та населенням - на 3,0%.

3. Споживання електроенергії бюджетними організаціями передбачається на рівні базового року.

4. Експорт електроенергії зросте на 10%, а споживання іншими організаціями — на 1,0%.

5. Втрати електроенергії будуть скорочені на 2,0 % в порівнянні з базовим.

Баланс попиту і пропозиції електроенергії (млрд.кВт/год)

Статті	Базовий період	Прогнозний період
--------	----------------	-------------------

1. Пропозиція, всього		
1 А. Внутрішнього ринку, всього		
1.1.1. Виробництво		
1.2. Зовнішнього ринку (імпорт)		
2. Попит, всього		
2.1. Внутрішнього ринку, всього		
2.1.1. Споживання в галузях економіки		
- промисловість	175	
- сільське господарство	25	
- транспорт	16	
- будівництво	10	
- інші організації	12	
2.1.2. Споживання в бюджетних організаціях	17	
2.1.3. Споживання населенням	11	
2.1.4. Втрати	4	
2.2. Зовнішнього ринку (експорт)	8	

Завдання 15

З метою вироблення заходів щодо збалансування ринку природного газу, визначення обсягів його попиту і пропозиції в країні складіть баланс попиту і пропозиції на цей газ, використовуючи балансовий метод планування.

Вихідні дані:

Баланс попиту і пропозиції на газ природний

Показники	Період	
	Базовий	Прогнозний
I. Попит на паливо — всього		
1.1. Попит на внутрішньому ринку — всього, у т.ч.:	81,3	
1.1.1. Ринку продукції виробничо-технічного призначення	66,2	
1.1.2. Побутові потреби населення та потреби бюджетних установ	5,5	
1.1.3. Закачування в підземні сховища газу	9,6	12,0
1.1.4. Наповнення газопроводів	—	—
1.2. Попит зовнішнього ринку (експорт)	0,4	0,5
II. Пропозиція палива — всього		
2.1. Пропозиція внутрішнього ринку, в т.ч.	22,7	
2.1.1. Газ, видобутий в Україні	17,9	
2.1.2. Забір газу з підземних сховищ	4,8	
2.1.3. Забір із газопроводів	—	—
2.2. Пропозиція зовнішнього ринку (імпорт)	59,0	

1. У результаті запровадження новітніх технологій обсяг газу, видобутого в Україні протягом прогнозного періоду збільшиться, порівняно з базовим на 3,1 %.

2. Використання газу на побутові потреби населення та потреби бюджетних організацій в газі прогнозується на рівні базового періоду.

3. За технологічним процесом забір газу із підземних сховищ зменшиться на 15,0 %

4. У зв'язку із нестачею власних джерел імпорт газу зросте на 3,5 %.

5. Попит внутрішнього ринку прогнозується на рівні 85,8 млрд. м³.

Завдання 19

З метою розробки заходів та реалізації програми зайнятості, побудуйте баланс зареєстрованого ринку праці та визначте рівень безробіття. Запропонуйте важелі державного регулювання ринку праці.

Вихідні дані:

1. Чисельність незайнятого населення, яке перебуває на обліку в центрі зайнятості на початок базового періоду склала 1250 тис. осіб.

2. Протягом базового року на ринок праці надійшло за рахунок:
- вивільнення з галузей економіки – 185,0 тис. осіб,
  - звільнення за власним бажанням – 343,0 тис. осіб,
  - випускників навчальних закладів – 115,5 тис. осіб,
  - інших джерел – 412,0 тис. осіб.

В прогнозному періоді передбачається збільшення чисельності вивільнених з галузей економіки на 1,5% і зростання чисельності випускників на 11,5 тис. осіб. Кількість звільнених за власним бажанням скоротиться на 2,0 %, а чисельність інших категорій - на 12,0 тис. осіб.

3. В зв'язку з тенденціями зростання виробництва прогнозується додаткова потреба в робочій силі на вакантні місця на 1,5% більше ніж в базовому році, в якому вона склала 560,0 тис. осіб.

4. За рахунок коштів Фонду сприяння зайнятості та місцевих бюджетів додатково буде створено 110,0 тис. робочих місць. В базовому році було створено 56,0 тис. місць.

5. Чисельність осіб, що самостійно працевлаштувалися в базовому році склала 165,5 тис. осіб. За експертними оцінками їхня чисельність в прогнозному періоді скоротиться на 7,5 тис. осіб.

6. Згідно програм перенавчання та перекваліфікації буде підготовлено 190,0 тис. осіб, що на 10,0 тис. осіб.. більше, ніж в базовому році.

7. Чисельність працездатного населення працездатного віку у базовому періоді становить 29400 тис. осіб, в прогнозному періоді – скоротиться на 1,5 %.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Національна економіка у вузькому розумінні – це:

а) сукупність економічних суб'єктів і зв'язків між ними, яка має просторово визначену і специфічно складену національну організаційну структуру, характеризується господарською цілісністю;

б) структурована в галузевому і територіальному просторі економічна діяльність в масштабах країни, що регулюється інституціональною системою, яка відповідає економічному, політичному та ідеологічному устрою (порядку), складеному в даній країні;

в) сукупність засобів, об'єктів, процесів, використовуваних людьми для задоволення потреб шляхом створення необхідних людині благ, умов і засобів існування із застосуванням праці;

г) історично складена система відтворення, взаємозв'язок галузей, видів виробництва, територіальних комплексів, включає всі форми поділу суспільної праці.

2. Національна економіка у широкому розумінні – це

а) сукупність економічних суб'єктів і зв'язків між ними, яка має просторово визначену і специфічно складену національну організаційну структуру, характеризується господарською цілісністю.

б) сукупність засобів, об'єктів, процесів, використовуваних людьми для забезпечення життя, задоволення потреб шляхом створення необхідних людині благ, умов і засобів існування із застосуванням праці;

в) історично складена система відтворення, взаємозв'язок галузей, видів виробництва, територіальних комплексів, включає всі форми поділу суспільної праці;

г) структурована в галузевому і територіальному просторі економічна діяльність в масштабах країни, що регулюється інституціональною системою, яка відповідає економічному, політичному та ідеологічному устрою (порядку), складеному в даній країні.

3. Відтворювальні аспекти функціонування національної економіки передбачають поєднання

а) виробництва, розподілу, обміну і споживання товарів і послуг

б) розподілу, обміну і споживання товарів і послуг

в) обміну і споживання товарів і послуг

г) виробництва і споживання товарів і послуг

4. Діяльність інституційних одиниць, що не враховується в офіційній статистиці, відносять до сектору

а) закордону

б) державного управління

в) домашніх господарств.

г) тіньової економіки

5. Різноманітність форм власності та господарювання, якісні зрушення у відносинах приватної власності, конкурентний механізм, значна економічна роль держави характерними є для:

а) змішаної економічної системи;

б) перехідної економічної системи. ;

в) адміністративно-командної системи;

г) ринкової економіки.

6. Заснована на пануванні державної власності, одержавленні засобів виробництва, відсутності конкуренції, директивному плануванні, зрівняльному характері розподілу – це:

а) ринкова система;

б) адміністративно-командна система;

в) змішана економічна система;

г) перехідна економічна система.

7. Елементом економічного середовища, в якому функціонує національна економіка є

а) умови господарювання ;

б) рівень і якість життя;

в) форми державного устрою та правління;

г) свідомість і менталітет населення.

8. Елементом політичного середовища, в якому функціонує національна економіка є

а) умови господарювання ;

б) рівень і якість життя;

в) свідомість і менталітет населення;

г) форми державного устрою та правління.

9. Елементом соціального середовища, в якому функціонує національна економіка є

а) свідомість і менталітет населення;

б) форми державного устрою та правління;

в) рівень і якість життя;

г) умови господарювання .

10. Структура економіки характеризує

- а) співвідношення між складовими економічної системи в процесі її розвитку;
- б) частку галузей економіки в загальних обсягах виробництва продукції;
- в) взаємовідносини в процесі виробництва ВВП;
- г) взаємозв'язки в економічній системі.

11. Співвідношення між проміжним і кінцевим виробництвом характеризує

- а) соціальна структура економіки;
- б) галузева структура економіки;
- в) відтворювальна структура економіки;
- г) інституціональна структура економіки.

12. Співвідношення між формами власності у виробництві ВВП характеризує

- а) відтворювальна структура економіки;
- б) інституціональна структура економіки;
- в) соціальна структура економіки;
- г) галузева структура економіки.

13. Співвідношення між видами економічної діяльності та секторами економіки у виробництві ВВП характеризує

- а) відтворювальна структура економіки;
- б) соціальна структура економіки;
- в) галузева структура економіки;
- г) інституціональна структура економіки.

14. Довгострокові цілі розвитку національної економіки пов'язані

- а) з реалізацією концептуальної моделі національної економіки і стратегії її розвитку;
- б) з реалізацією програм і проектів розвитку економіки в конкретні періоди;
- в) з підвищенням ефективності функціонування;
- г) гарантуванням національної безпеки держави.

15. Короткострокові цілі розвитку національної економіки пов'язані

- а) з реалізацією концептуальної моделі національної економіки і стратегії її розвитку;
- б) з підвищенням ефективності функціонування;
- в) з реалізацією програм і проектів розвитку економіки в конкретні періоди;
- г) з гарантуванням національної безпеки.

16. За характером розвитку та механізмом регулювання сучасні економічні системи поділяються на системи

- а) з ринковою економікою, командно-адміністративні, з перехідною економікою ;
- б) доіндустріальні, індустріальні і постіндустріальні;
- в) нейтральні, вразливі і невразливі;
- г) відкриті і закриті.

17. Економіка країни, частка експорту якої складає менше 10% є

- а) відкритою;
- б) закритою ;
- в) доіндустріальною;
- г) постіндустріальною.

18. Економіка країни з часткою експорту більше 35% є

- а) закритою;
- б) доіндустріальною;
- в) постіндустріальною;
- г) відкритою.

19. Економічна система, в якій домінує ручна праця за технологічним способом виробництва, відноситься до

- а) індустріальної;
- б) високотехнологічної ;

- в) доіндустріальної ;
- г) постіндустріальної.

20. Економічна система, основою якої є машинна праця за технологічним способом виробництва відноситься до

- а) індустріальної;
- б) доіндустріальної;
- в) постіндустріальної;
- г) викокотехнологічної.

21. Економічна система, яка ґрунтується на автоматизованій праці, оснащений комп'ютерними технологіями і інформацією, за технологічним способом виробництва відноситься до

- а) доіндустріальної;
- б) індустріальної;
- в) викокотехнологічної ;
- г) постіндустріальної.

22. За ступенем адаптації до глобальних процесів національні економіки ранжуються на

- а) доіндустріальні, індустріальні і постіндустріальні;
- б) відкриті і закриті ;
- в) нейтральні, вразливі і невразливі;
- г) з ринковою економікою, командно-адміністративні, з перехідною економікою.

23. За рівнем економічної свободи національні економіки поділяються на

- а) відкриті і закриті;
- б) економічно вільні і невольні;
- в) нейтральні, вразливі і невразливі;
- г) бідні і багаті.

24. За пріоритетами соціально-економічного розвитку виділяють такі типи національних економік

- а) нейтральні, вразливі і невразливі;
- б) економічно вільні і невольні;
- в) сталого і несталого розвитку;
- г) відкриті і закриті.

25. В основу теорії стадій економічного зростання У. Ростоу закладені такі економічні критерії

- а) методи узгодження господарських планів, методи прийняття рішень, форми організації і поділу праці ;
- б) технологічні інновації, швидкість економічного зростання, зміни в структурі виробництва;
- в) оплата праці, ціноутворення, кредитні відносини;
- г) конкурентний порядок, мистецтво економічної політики, свобода економічної діяльності.

26. Згідно принципів ефективності Парето:

- а) рівновага споживача досягається максимальною сукупною корисністю;
- б) оптимальними є такі розподіли ресурсів, за яких будь-які вигідні зміни можливі;
- в) оптимальними є такі розподіли ресурсів, за яких будь-які вигідні зміни неможливі;
- г) необхідне повне забезпечення життєво-необхідними послугами.

27. Досягнення рівноваги споживача та повнота забезпечення життєво-необхідними благами покладені в основу теорії

- а) суспільного вибору;
- б) економічного добробуту;
- в) Парето-ефективності;
- г) соціального ринкового господарства.

28. Суттю олігархічної моделі національної економіки є:

- а) підпорядкування інтересів держави інтересам пануючих груп (кланів) в суспільстві;
- б) підпорядкування інтересам держави інтересів пануючих груп (кланів) в суспільстві;
- в) домінування транснаціональних корпорацій в економічному розвитку;
- г) використання механізмів „ручного” управління економічним розвитком. .

29. Соціально-орієнтована ринкова модель характерна для

- а) США;
- б) Китаю;
- в) Швеції;
- г) Англії..

30. Характерною ознакою економік найбільш розвинутих країн є:

- а) розвиток багатокладної економіки;
- б) переважання добувної промисловості і сільськогосподарського виробництва;
- в) високий зовнішній і внутрішній борг ;
- г) використання ресурсозберігаючих технологій та інтенсивний тип відтворення;

31. Особливістю шведської моделі державного регулювання економіки є:

- а) існування корпоративних структур
- б) спрямованість на підтримку відтворення умов ринкової конкуренції
- в) сильна соціальна спрямованість
- г) орієнтація на приватну власність

32. Особливістю японської моделі державного регулювання економіки є:

- а) зниження впливу держави на економічні процеси;
- б) спрямованість на підтримку відтворення умов ринкової конкуренції;
- в) державна підтримка підприємства і виробництва;
- г) існування корпоративних структур..

33. Особливістю англійської моделі державного регулювання є:

- а) використання бюджету для активізації попиту та фінансування державного сектору;
- б) спрямованість на підтримку відтворення умов ринкової конкуренції;
- в) орієнтація на приватну власність;
- г) сильна соціальна спрямованість регулятивних заходів.

34. Національне багатство країни - це

а) сукупність створених та нагромаджених у країні працею всього суспільства матеріальних благ, розвіданих природних ресурсів, досягнутого рівня освіти людей, їхнього досвіду, майстерності, творчих здібностей, які призначені для розширеного відтворення з метою підвищення добробуту нації;

б) створений і накопичений країною виробничий (основний і оборотний) капітал: основний капітал — це засоби праці (будівлі, споруди, машини, обладнання тощо); оборотний — предмети праці (матеріали, паливо, сировина та ін.) ;

в) залучені в процес виробництва природні ресурси — земля, ліси, розвідані корисні копалини;

г) сукупність суб'єктів економічної діяльності, розташованих на певній території, що спроможні задовольнити потреби країни і захистити її інтереси, забезпечити її господарську та політичну самостійність.

35. Економічний потенціал національної економіки - це

а) сукупність засобів виробництва, здатних виробляти певну кількість матеріальних благ, необхідних для суспільства;

б) можливості національної економіки виробляти матеріальні блага, надавати послуги, задовольняти економічні потреби суспільства;

в) узагальнена кількісно-якісна оцінка наявних ресурсів, якими володіє країна і які використовуються (або можуть бути мобілізовані для використання) для забезпечення її економічного і соціального розвитку;

г) джерела, наявні запаси і засоби, якими володіє держава.

36. Валовий внутрішній продукт (ВВП) – це

а) сукупна ринкова вартість кінцевої продукції та послуг, що вироблені резидентами країни за рік;

б) сума всіх кінцевих товарів і послуг;

в) сукупна ринкова вартість кінцевої продукції та послуг, що вироблені нерезидентами країни за рік;

г) сума всіх вироблених товарів і послуг.

37. Який з показників характеризує ефективність функціонування реального сектору:

а) ВВП на особу;

б) стан платіжного балансу;

в) обсяг виробленого і розподіленого ВВП;

г) розмір внутрішнього ринку.

38. Який з показників використовується для оцінки рівня конкурентоспроможності країни:

а) стан платіжного балансу;

б) обсяг ВВП;

в) вироблений ВВП на особу;

г) рівень безробіття;

39. У рамках міжнародних зіставлень для встановлення співвідношень економік різних країн використовують

а) курси національної грошової одиниці по відношенню до міжнародних валют;

б) різницю в рівнях цін на основні товари між країнами;

в) паритет купівельної спроможності;

г) індекси реального ВВП на одну особу.

40. Розуміння сутності інститутів як функціональних органів суспільства в теоріях інституціоналізму покладено в основу

а) „розширеного” підходу

б) широкого розуміння

в) вузького розуміння

г) „обмеженого ” підходу

41. Розуміння сутності інститутів як формальних та неформальних норм, цінностей, правил, які фактично чинні в суспільстві, в теоріях інституціоналізму покладено в основу

а) „розширеного” підходу;

б) „обмеженого ” підходу;

в) широкого розуміння;

г) вузького розуміння.

42. Під неформальними інститутами розуміють

а) такі, які існують в реальному житті, але не узаконені в правовій практиці;

б) такі, що набули статусу легітимних і стали обов’язковими правилами для частини суб’єктів господарювання;

в) такі, що створюють певне економічне і соціальне середовище для діяльності;

г) нормативно-ціннісні системи (установки, норми та правила).

43. Під формальними інститутами розуміють

а) такі, які існують в реальному житті, але не узаконені в правовій практиці;

б) такі, що створюють правове економічне і соціальне середовище для діяльності;

в) нормативно-ціннісні системи (установки, норми та правила) ;

г) такі, що набули статусу легітимних і стали обов’язковими правилами для частини суб’єктів господарювання.

44. Політичні інститути визначають

а) право на використання та отримання доходу від володіння майном чи ресурсами;
 б) розвиток та переміщення соціальних спільностей та груп людей, надають стійкість і певність суспільним зв'язкам;

в) можливі форми організації економічної діяльності;

г) ієрархічну структуру суспільства, способи ухвалення рішень, контроль/

45. Економічні інститути визначають

а) ієрархічну структуру суспільства, способи ухвалення рішень, контроль;

б) право на використання та отримання доходу від володіння майном чи ресурсами;

в) розвиток та переміщення соціальних спільностей та груп людей, надають стійкість і певність суспільним зв'язкам;

г) можливі форми організації економічної діяльності.

46. Право власності є елементом

а) політичних інститутів;

б) економічних інститутів;

в) соціальних інститутів;

г) інститутів культури.

47. Норма як інституція у ринковій системі є ефективною, якщо вона заснована на

а) колективних цінностях та узгодженому розв'язанні проблем;

б) праві власності і реалізації інтересів суб'єктів ринку;

в) економічному порядку;

г) індивідуалістських цінностях і сприяє реалізації особистих інтересів.

48. Під базисними економічними інститутами розуміють

а) декларування на законодавчому рівні певних правил та норм поведінки економічних суб'єктів;

б) закріплення та суспільне визнання „неписаних” правил та норм індивідуальної та суспільної поведінки;

в) конституційні правила, що структурують відносини економічних суб'єктів у суспільстві;

г) особливі сфери економічних та соціальних відносин, обмежені певними рамками, правилами та нормами.

49. Загальна власність, як елемент права власності, означає що

а) винятковим правом власності володіє частина економічних агентів (група людей, територіальна громада) ;

б) жоден з індивідів не має привілейованого права володіти ресурсом або виключати інших з доступу до нього;

в) усім набором правомірностей володіє окрема фізична або юридична особа;

г) усім набором правомірностей володіє виключно держава.

50. Комунальна власність, як елемент права власності, означає що

а) винятковим правом власності володіє частина економічних агентів (група людей, територіальна громада)

б) жоден з індивідів не має привілейованого права володіти ресурсом або виключати інших з доступу до нього

в) усім набором правомірностей володіє окрема фізична або юридична особа

г) усім набором правомірностей володіє виключно держава

51. Приватна власність, як елемент права власності, означає що

а) винятковим правом власності володіє частина економічних агентів (група людей, територіальна громада)

б) усім набором правомірностей володіє окрема фізична або юридична особа

в) жоден з індивідів не має привілейованого права володіти ресурсом або виключати інших з доступу до нього

г) усім набором правомірностей володіє виключно держава

52. Виробнича інфраструктура включає

- а) сукупність установ та організацій, які забезпечують стабільний розвиток і функціонування ринкового механізму;
- б) сукупність інституцій, які забезпечують нормальне функціонування процесу виробництва товарів;
- в) сукупність інституцій, пов'язаних з забезпеченням життєдіяльності населення і окремого громадянина;
- г) сукупність економічних суб'єктів, зайнятих виробничою діяльністю.

53. Соціальна інфраструктура включає

- а) сукупність інституцій, пов'язаних з забезпеченням життєдіяльності населення і окремого громадянина;
- б) сукупність інституцій, які забезпечують нормальне функціонування процесу виробництва товарів для населення;
- в) сукупність установ та організацій, які забезпечують соціальний розвиток економічної системи;
- г) сукупність економічних суб'єктів, зайнятих обслуговуванням населення та громадян країни.

54. Ринкова інфраструктура включає

- а) сукупність установ та організацій, які забезпечують стабільний розвиток і функціонування ринкового механізму;
- б) сукупність інституцій, які формують пропозицію товарів на ринку;
- в) сукупність інституцій, діяльність яких спрямована на стабілізацію ринкової кон'юнктури;
- г) сукупність економічних суб'єктів, зайнятих виробничою діяльністю.

55. Аудиторські компанії є складовим елементом

- а) виробничої інфраструктури;
- б) соціальної інфраструктури;
- в) ринкової інфраструктури;
- г) обслуговування населення.

56. Державне управління це

- а) система конкретних заходів законодавчого, виконавчого та контрольного характеру, які здійснюються державними органами управління з метою забезпечення нормальних умов функціонування економіки;
- б) цілеспрямований організаційний та регулюючий вплив держави на стан і розвиток суспільних процесів з метою досягнення цілей та функцій держави;
- в) система управління ринковими механізмами, що полягає в розробці та реалізації стратегії та окремих економічних програм ;
- г) сукупність прийомів, способів та дій, які дозволяють на основі аналізу минулих зв'язків і тенденцій винести судження про майбутні напрямки економічного розвитку.

57. Державне регулювання економіки це

- а) система конкретних заходів законодавчого, виконавчого та контрольного характеру, які здійснюються державними органами управління з метою забезпечення нормальних умов функціонування ринкового механізму та розв'язання економічних і соціальних проблем;
- б) цілеспрямований організаційний та регулюючий вплив держави на стан і розвиток суспільних процесів з метою досягнення цілей та функцій держави;
- в) сукупність прийомів, способів та дій, які дозволяють на основі аналізу минулих зв'язків і тенденцій винести судження про майбутні напрямки економічного розвитку;
- г) система управління ринковими механізмами, що полягає в розробці та реалізації окремих економічних програм.

58. Метою державної економічної політики є

- а) досягнення максимально можливого добробуту суспільства шляхом всебічного розвитку соціально-економічної системи та забезпечення політичної стабільності;

б) розроблення та провадження правових засад функціонування економічної системи в ринкових умовах;

в) визначення цілей і пріоритетів макроекономічного розвитку;

г) державний захист і підтримка економічних інтересів виробників і споживачів, гарантування рівних умов господарювання.

59. Економічною основою державного регулювання економіки є:

а) виробничий і соціальний потенціал країни, її надра, ресурси;

б) фінансові кошти суб'єктів господарювання, їх майно;

в) централізований фонд державних грошових засобів (державний бюджет), а також майно, що знаходиться в державній власності;

г) податки, збори та інші обов'язкові платежі.

60. Методи, пов'язані з реалізацією економічних інтересів суб'єктів економічної діяльності, відносяться до

а) економічних методів реалізації цілей і функцій державного управління;

б) адміністративних методів державного управління;

в) соціально-політичних методів державного управління;

г) морально-етичних методів державного управління.

61. Дії прямого впливу і обов'язкового визначення поведінки діяльності персоналу в системі державного управління відносяться до

а) економічних методів ;

б) соціально-політичних методів ;

в) адміністративних методів ;

г) морально-етичних методів державного управління.

62. До цільових функцій держави відносять:

а) здійснення координації діяльності суб'єктів ринкової економіки, узгодження державних та приватних інтересів, корегування перерозподілу ресурсів;

б) визначення пріоритетів, основних напрямків та моделей економічного та соціального розвитку, забезпечення збалансованості розвитку та ліквідація диспропорцій;

в) вироблення ефективних механізмів фінансово-бюджетного, податкового, грошово-кредитного, цінового, валютного регулювання;

г) впровадження державного протекціонізму стосовно вітчизняного товаровиробника, захист внутрішнього ринку, підтримка і стимулювання розвитку підприємництва.

63. До контрольних функцій держави відносять:

а) здійснення заходів адміністративного, митного, податкового та бюджетного контролю, державна стандартизація, сертифікація та експертиза;

б) визначення цілей, пріоритетів, напрямків та моделей економічного та соціального розвитку, забезпечення збалансованості розвитку та ліквідація диспропорцій;

в) впровадження державного протекціонізму стосовно вітчизняного товаровиробника, захист внутрішнього ринку, підтримка і стимулювання розвитку підприємництва;

г) забезпечення соціального захисту населення, надання та впровадження державних соціальних гарантій, збереження безпечного природного середовища.

64. Принцип адекватності державного регулювання економіки полягає в тому, що

а) держава повинна виконувати лише ті економічні функції, які не можуть бути реалізовані ринковими механізмами чи суб'єктами ринкових відносин;

б) при втручанні ступінь державного регулювання можна посилювати або послаблювати, оперативно замінювати важелі впливу у випадках негативної їхньої дії; застосовувати стимули і пільги;

в) дії уряду повинні відображати реально існуючий стан національної економіки і відповідати сформованим тенденціям її розвитку;

г) втручання держави має здійснюватися при повному інформуванні суб'єктів про наслідки урядових дій.

65. Принцип розумної достатності державного регулювання економіки полягає в тому, що

- а) системою державних регуляторів, що повинні відображати реально існуючий стан національної економіки і відповідати сформованим тенденціям розвитку;
- б) держава повинна виконувати лише ті економічні функції, які не можуть бути реалізовані ринковими механізмами чи суб'єктами ринкових відносин;
- в) діями уряду, які повинні носити послідовний і системний характер, бути логічними і здійснюватися поетапно;
- г) втручання держави має здійснюватися при повному інформуванні суб'єктів про наслідки урядових дій.

66. Принцип відкритості державного регулювання економіки полягає в тому, що :

- а) втручання держави має здійснюватися при повному інформуванні суб'єктів про наслідки урядових дій;
- б) держава повинна виконувати лише ті економічні функції, які не можуть бути реалізовані ринковими механізмами чи суб'єктами ринкових відносин;
- в) діями уряду, які повинні носити послідовний і системний характер, бути логічними і здійснюватися поетапно;
- г) ступінь державного регулювання можна посилювати або послаблювати, оперативно замінювати важелі впливу у випадках негативної їхньої дії; застосовувати стимули і пільги.

67. Принцип гнучкості державного регулювання економіки полягає в тому, що

- а) держава повинна виконувати лише ті економічні функції, які не можуть бути реалізовані ринковими механізмами чи суб'єктами ринкових відносин;
- б) діями уряду, які повинні носити послідовний і системний характер, бути логічними і здійснюватися поетапно;
- в) ступінь державного втручання можна посилювати або послаблювати, оперативно замінювати важелі впливу у випадках негативної їхньої дії; застосовувати стимули і пільги;
- г) втручання держави має здійснюватися при повному інформуванні суб'єктів про наслідки урядових дій.

68. Встановлення стимулів в оподаткуванні та кредитуванні відносяться до

- а) прямих методів регулювання;
- б) правових методів регулювання;
- в) адміністративних методів регулювання;
- г) непрямих методів регулювання.

69. Методи державного регулювання, які базуються на силі державної влади і включають заходи примусу, дозволу та заборони, відносяться до

- а) економічних методів;
- б) адміністративних методів;
- в) правових методів;
- г) валютних методів.

70. Прийняття законодавчих актів, вироблення механізмів їх реалізації та контролю за виконанням лежить в основі

- а) правових методів регулювання;
- б) фінансово-бюджетних методів регулювання;
- в) грошово-кредитних методів регулювання;
- г) валютних методів регулювання.

71. Використання системи оподаткування та управління видатками з метою встановлення рівноваги на ринку лежить в основі

- а) правових методів регулювання;
- б) грошово-кредитних методів регулювання;
- в) фінансово-бюджетних методів регулювання;
- г) валютних методів регулювання.

72. Заходи, спрямовані на зміну обсягів грошової маси в обігу та кредитних ресурсів, лежать в основі

- а) фінансово-бюджетних методів регулювання;
- б) правових методів регулювання;
- в) валютних методів регулювання;
- г) грошово-кредитних методів регулювання.

73. Заходи, які регламентують операції з іноземними грошовими одиницями та встановлюють порядок здійснення міжнародних розрахунків, лежать в основі

- а) валютних методів регулювання;
- б) грошово-кредитних методів регулювання;
- в) фінансово-бюджетних методів регулювання;
- г) правових методів регулювання.

74. Валютні інтервенції - це

- а) інструмент, спрямований на зниження курсу національної грошової одиниці по відношенню до іноземних валют;
- б) інструмент, спрямований на підвищення курсу національної грошової одиниці по відношенню до іноземних валют;
- в) засіб, який дозволяє понизити (або утримати) курс національної валюти ;
- г) законодавчо встановлена заборона (регламентація, лімітування) операцій з валютою.

75. Валютні обмеження - це

- а) засіб, який дозволяє понизити (або утримати) курс національної валюти;
- б) інструмент, спрямований на зниження курсу національної грошової одиниці по відношенню до іноземних валют;
- в) інструмент, спрямований на підвищення курсу національної грошової одиниці по відношенню до іноземних валют;
- а) законодавчо встановлена заборона, регламентація або лімітування операцій з

76. Облікова ставка та норми банківського резервування є інструментами

- а) фінансово-бюджетного регулювання;
- б) цінового регулювання;
- в) валютного регулювання ;
- г) грошово-кредитного регулювання.

77. Фінансово-бюджетне регулювання економіки - це:

- а) система заходів, спрямована на регламентацію валютних операцій, міжнародних розрахунків та порядку здійснення угод з валютними цінностями;
- б) система урядових дій з формування фінансових ресурсів країни та управління бюджетними видатками з метою забезпечення рівноваги внутрішнього ринку та розв'язання проблем соціально-економічного розвитку;
- в) система заходів впливу держави на ціни та ціноутворення з метою сприяння стабільному розвитку національної економіки, а також попередження розгортання інфляційних процесів;
- г) інструмент впливу держави на пропозицію грошей та ціну кредиту і здійснюються з метою контролю за грошовою масою в обігу.

78. Грошово-кредитне регулювання економіки - це:

- а) інструмент впливу держави на пропозицію грошей та ціну кредиту і здійснюються з метою контролю за грошовою масою в обігу;
- б) система заходів впливу держави на ціни та ціноутворення з метою сприяння стабільному розвитку національної економіки, а також попередження розгортання інфляційних процесів;
- в) система заходів, спрямована на регламентацію валютних операцій, міжнародних розрахунків та порядку здійснення угод з валютними цінностями;

г) система урядових дій з формування фінансових ресурсів країни та управління бюджетними видатками з метою забезпечення рівноваги внутрішнього ринку та розв'язання проблем соціально-економічного розвитку.

79. До офіційних трансфертів, як джерела доходів державного бюджету, належать:

- а) дохід від власності;
- б) надходження від штрафів та фінансових санкцій;
- в) плата за землю;

г) кошти, отримані від органів місцевого самоврядування на безоплатній та безповоротній основі.

80. На забезпечення безперерійного і стабільного функціонування національної економіки спрямовуються

- а) видатки розвитку;
- б) поточні видатки;
- в) внутрішні запозичення;
- г) зовнішні запозичення.

81. На забезпечення економічного зростання і стратегічного розвитку національної економіки спрямовуються

- а) державні трансферти;
- б) дотації;
- в) поточні видатки;
- г) видатки розвитку.

82. На загальнодержавному рівні державне регулювання цін спрямоване на:

- а) формування основних правил ціноутворення;
- б) стабілізацію економічного розвитку ;
- в) реалізацію державної соціальної політики в частині доступності для населення соціально значущих товарів і послуг ;
- г) стан і кон'юнктуру внутрішнього ринку.

83. Регулювання підприємницької діяльності спрямоване на:

- а) забезпечення ефективного функціонування промислового виробництва;
- б) підвищення ефективності управління корпоративними правами ;
- в) фінансування та кредитування державних підприємств;
- г) формування конкурентного середовища функціонування промислових підприємств.

84. Надання державних дотацій підприємницькому сектору відноситься до

- а) фінансової підтримки підприємництва;
- б) податкової підтримки підприємництва;
- в) інформаційної підтримки підприємництва;
- г) організаційної підтримки підприємництва.

85. Спрощення процедури реєстрації підприємства за системою „єдиного вікна” відноситься до

- а) організаційної підтримки підприємництва;
- б) фінансової підтримки підприємництва;
- в) податкової підтримки підприємництва;
- г) інформаційної підтримки підприємництва.

86. Скорочення кількості ліцензованих видів підприємницької діяльності відноситься до

- а) фінансової підтримки підприємництва;
- б) податкової підтримки підприємництва;
- в) організаційної підтримки підприємництва;
- г) інформаційної підтримки підприємництва.

87. Під структурною політикою держави розуміють

- а) співвідношення між матеріальним виробництвом і сферою обслуговування

- б) цільові кредити в пріоритетні галузі її виробництва
- в) забезпечення макроекономічної стабільності та збалансування економічних та соціальних проектів
- г) систему практичних заходів держави, спрямованих на зміну внутрішніх пропорцій в економічній системі

88. Встановлення оптимальних макроекономічних пропорцій передбачає

- а) ліквідацію диспропорцій між галузями, технічним рівнем виробництва, регіонами;
- б) формування інноваційної моделі економіки;
- в) підвищення конкурентноздатності виробництва;
- г) зниження ресурсомісткості виробництва.

89. Із запропонованих відповідей виберіть ту, яка характеризує прямий вплив держави на корекцію структури економіки

- а) цільове фінансування структурних зрушень в економіці;
- б) страхування та гарантування іноземного інвестування структурної перебудови;
- в) надання податкових пільг суб'єктам, які здійснюють структурну перебудову;
- г) здійснення прискореної амортизації.

90. За функціональною ознакою прогнози поділяються на

- а) активні і пасивні;
- б) інтуїтивні і логічні;
- в) пошукові і нормативні;
- г) оптимістичні і песимістичні.

91. Методи економічного прогнозування це –

- а) сукупність прийомів, способів та оцінок, на основі яких здійснюється аналіз ретроспективи об'єкта прогнозування та визначаються майбутні контури стану економічної системи;
- б) сукупність прийомів, способів та оцінок, які дозволяють визначити ціль, завдання та мету прогнозування соціально-економічного розвитку, оцінити наявні ресурси та загрози;
- в) сукупність прийомів, способів та оцінок, які дозволяють здійснити передбачення перспектив соціально-економічного розвитку чи обрати прийнятний варіант такого розвитку;
- г) сукупність прийомів, способів та оцінок, які дозволяють здійснювати системну оцінку прогнозованого об'єкта (економічної системи) та визначати варіанти майбутнього розвитку.

92. Експертні методи прогнозування соціально-економічного розвитку

грунтуються

- а) на оцінках, судженнях та інтуїції групи спеціалістів (фахівців, експертів науковців) ;
- б) на суб'єктивних оцінках інтуїції та судженні прогнозиста;
- в) на достатньому інформаційному масиві про об'єкт прогнозування ;
- г) на генеруванні ідей експертів про можливий розвиток об'єкта в майбутньому.

93. Для прогнозування тренду динамічного ряду найчастіше використовують методи

- а) аналогій;
- б) моделювання;
- в) прогновної екстраполяції;
- г) кореляційно-регресійний аналіз.

94. Який з наведених методів колективної експертної оцінки використовує творчий потенціал групи експертів?

- а) Дельфі;
- б) матричні;
- в) колективної генерації ідей;
- г) колективних комісій.

95. Вкажіть, через яку форму планування здійснюється пряме регламентування діяльності товаровиробників

- а) індикативну;

- б) стратегічну;
- в) поточну;
- г) директивну.

96. Вкажіть, яка з форм планування носить інформаційний та рекомендаційний характер

- а) директивна;
- б) стратегічна;
- в) індикативна;
- г) поточна.

97. Вкажіть, який із методів планування дозволяє узгодити обсяги потреб суб'єктів економіки в товарах і послугах з ресурсами та джерелами їх забезпечення

- а) балансовий;
- б) нормативний;
- в) аналітичний;
- г) економіко-математичний.

98. Девальвація національної грошової одиниці - це

- а) інструмент, спрямований на зниження курсу національної грошової одиниці по відношенню до іноземних валют;
- б) засіб, який дозволяє понизити (або утримати) курс національної валюти ;
- в) інструмент, спрямований на підвищення курсу національної грошової одиниці по відношенню до іноземних валют;
- г) законодавчо встановлена заборона (регламентація, лімітування) операцій з валютою.

99. Ревальвація національної грошової одиниці - це

- б) інструмент, спрямований на зниження курсу національної грошової одиниці по відношенню до іноземних валют;
- в) інструмент, спрямований на підвищення курсу національної грошової одиниці по відношенню до іноземних валют;
- г) засіб, який дозволяє понизити (або утримати) курс національної валюти; законодавчо встановлена заборона (регламентація, лімітування) операцій з валютою.

100. Зовнішній державний борг – це

- а) заборгованість держави перед господарствами і фірмами певної країни;
- б) заборгованість держави іноземним громадянам, фірмам, урядам, міжнародним фінансовим організаціям;
- в) немонетизований борг держави перед сектором домашніх господарств;
- г) монетизований борг держави перед банками.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Мельник А.Ф. Національна економіка: та державне управління. навчально-методичний комплекс з дисципліни «Національна економіка та державне управління для здобувачів вищої освіти освітньо-наукового рівня вищої освіти галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281, освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування», Тернопіль ЗУНУ, 2022, 150 с.
2. Мельник.А.Ф. Бенчмаркінг регіонального розвитку країн Східної Європи: Болгарія, Польща, Словаччина, Україна. Монографія /А.Крисоватий, Є.В.Савельєв, А.Ф.Мельник та ін. за науковою ред . д.е.н .А.І. Крисоватого, Є.В. Савельєва, ТНЕУ, 2018. 672с.
- 3.Мельник А. Підвищення конкурентоспроможності територіальних громад в умовах нової регіональної політики України .Вісник ТНЕУ.№1 Тернопіль, ТНЕУ, 2019 , с.21-37.
- 4.Мельник А. Багаторівневе стратегічне планування в системі інституційних механізмів управління в Україні. .Вісник економіки, №2 2020, с.7-24
5. Мельник А..Ф., Желюк Т.Л., Попович Т.М. Економіка:основи економічної політики. Крок, 2015,. 456с.
- 6.Національна економіка навч.посібн./ під ред. О.Носової.Центр навчальної літератури, 2019, 512с.
7. Мельник А., Шкільняк М., Монастирський Г.Л., Васіна А.Ю. Дудкіна О.П. Удосконалення механізму публічного управління та адміністрування в контексті реалізації потенціалу децентралізації .Вісник економіки. Випуск 2 (100).Тернопіль, ЗУНУ, с.193-200.
- 8.Модернізація менеджменту та публічного управління в системі охорони здоров'я /кол.монографія за науковою ред .д.е.н.Шкільняка М.М., Желюк Т.Л.Тернопіль, Крок.2020.560с.
9. Національна економіка: :навч.посібник (у рисунках , схемах і таблицях) / О.І.Котикова, О.А.Горбаченко, Т.Г.Олійник, І.Г.Крилова, О.І.Мельник, О.А.Купшина-Миколаїв:Іліон, 2020.-196с.
- 10.Степанюк Н.А. Децентралізація в системі управління національною економікою[Електронний ресурс]./Н.А.Степанюк /Modern Economics.-2018-№7-с.158-165
.-Режим доступу :<https://modecon.mnan.edu.ua/decentralization-in-the-system-of-national-economy-menagement/>
11. Національна економічна стратегія України до 2030 року. Постанова КМУ «Про затвердження національної економічної стратегії на період до 2030 року.URL:<https://www.kmu.gov.ua/news/uryad.rozpochinin...>
12. Державний класифікатор видів економічної діяльності (ДК 009:2005) [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
13. Міжнародна стандартна галузева класифікація видів економічної діяльності (ISIC)ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

14. Денисенко Микола Павлович, Бреус Світлана Василівна. Імплементація світового досвіду в національну модель управління українською економікою. In the x International Science Conference “Topical issues, achievements and innovations, fundamental and applied sciens, 2021p. 80-85.

15. Сірко А. Етатизм і лібералізм та конкуруючі парадигми розвитку економічної теорії. Вісник економіки, Випуск 4, 2021 р. ЗУНУ 2021, с.8-23.

16. Кудряшов В.П. Розроблення концепції формування та імплементації фіскальних правил в Україні. Фінанси України. 2020, №11, с.76-93.

17. Концепція побудови національної статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

18. Сірко А. Проблема якості економічного зростання України: теоретичні підходи та рутини політики. Вісник ЗУНУ, № 1, 2019р. с.1-21

19. Конкурентні стратегії безпеки розвитку України в глобальному середовищі: монографія / ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. Долишнього НАН України”. За ред. А.І. Мокія. – Львів, 2019. – 872 с.

20. Класифікація інституційних секторів економіки України: наказ Державного комітету статистики України від 12.07.2007 №214 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

21. Melnyk, A., Kulinich, T., Yakimenko-Tereschenko, N., Vasina, A., Adamyk, V. Challenges and Prospects of Applying the Paradigm of Sustainable Development to the Eastern Europe Economy) WSEAS Transactions on Environment and Development, 2021, 17, pp. 929–940 URL: <https://wseas.com/journals/articles.php?id=514>

Print ISSN: 1790-5079, E-ISSN: 2224-3496. DOI: 10.37394/232015.2021.17.86

<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=18134048600>

22. The longevity economy. Generating economics growth and new opportunities for business./Oxford Economics.2016.URL:<https://www.aarp.org/content/dam/aarp/home-and-family/personal-technology/2013-10/Longevity-Economy-Generating-New-Growth-AARP.pdf>

23. Delevic U., & Heim I. Institutions in transition: Is the EU integration process relevant for inward in transition European economies ? Eurasian Journal of Economics and Finance. 2017. №5 (1). P.16-32

24. Domonkos T., Horvat P. Model ling economic potential of silver economy; European Commission (2015) . Growing the European silver economy. URL: <http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/active-healthyageing/-silvereco.pdf>

25. World Bank [Електронний ресурс].-Режим доступу :<http://databank.worldbank.org/>.

The ECB’s monetary policy strategy / European Central Bank. URL:<https://www.ecb.europa.eu/mopo/intro/html/index.en.html>.

26. Koziuk V. The magnitude of financial imbalances correction and the problem of restoring growth. Journal of European economy, Vol. 16. №1 (60). January-March 2017. P. 15-38

27. Word investment report 2020. International production beyond the pandemic. URL: <https://unstad.org/System/files/official-document/wir2020en.pdf> (Last assessed: 04.03.2021)

28. Мельник А.Ф. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Національна економіка та державне управління для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування» / Укладач Мельник А.Ф.-Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 77 с.

29. Методичні рекомендації та завдання до проведення практичних занять з дисципліни «Національна економіка та державне управління» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності «Публічне управління та адміністрування», освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування» / Укладач Мельник А.Ф.- Тернопіль:ЗУНУ, 2022р. 41 с.

30. Мельник А.Ф. Методичні рекомендації та завдання до самостійної роботи з дисципліни «Національна економіка та державне управління» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування»/Укладач Мельник А.Ф., Тернопіль: ЗУНУ, 2022р., 12 с.